

JULES RENARD

HAVUÇKAFA

Çeviri: EBRU ERBAŞ

JULES RENARD
HAVUÇKAFA

Can Klasik

Havuçkafa, Jules Renard

Fransızca aslından çeviren: Ebru Erbaş

Poil de Carotte

İlk basım: Flammarion, 1894

Bu çeviriye kaynak alınan basım: Folio, 2006

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022

2. basım: Nisan 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Berkay Taş / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Çizimler: F. Vallotton

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çifttehavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-5600-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750756009

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JULES RENARD
HAVUÇKAFA

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Ebru Erbaş

♥can

JULES RENARD, 1864'te Châlons-du-Maine'de dünyaya geldi. İşçi bir anne ve müteahhit bir babanın dört çocuğundan en küçüğüydü. İki yaşındayken babasının belediye başkanı seçilmesiyle aile Chitry-les-Mines'e taşındı. Kız kardeşlerinden birinin kaybıyla zor bir çocukluğa adım attı. Okul yaşamı Nièvre ve Paris'te geçti. Mezun olduktan sonra tüm zamanını edebiyata ayırdı. Mutlu bir aile yaşantısı olsa da, edebiyat çevrelerinde ilgi yoksunluğundan mustarip olduğu çocukluğunun, en önemli eseri *Havuçkafa*'da kendini hissettirdiği konuşuldu. Mercure de France adlı bir genç yazar topluluğuna katıldı. 1904'te tıpkı babası gibi Chitry'e belediye başkanı seçildi. Takip eden yıllarda Académie Goncourt üyesi oldu. Hemen tüm eserlerinde çok detaylı, ironik hatta kimi zaman acımasız karakter portreleri çizdi. Bu özelliklerin en çok hissedildiği eseri 1887-1910 yılları arasında yazdığı ve külliyatının en değerli eseri sayılan *Journal (Yazmak Üzerine Notlar,1925)* oldu. 1910'da Paris'te öldü.

REFİKA EBRU ERBAŞ, İstanbul'da doğdu. Notre Dame de Sion Fransız Lisesi 1991 ve Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi, Tarabya 1996 mezunu. Liseden beri çeviri yapıyor.

Fantec ve Baie'ye

Tavuklar

“Bahse girerim, Honorine yine kafesi kapatmayı unuttu,” diyor Madam Lepic.

Doğru. Pencereden bakınca da görülür zaten. Orada, büyük avlunun en dibindeki küçük tavuk kümesinin açık kapısı, gecenin karanlığında kesilip yerinden çıkarılmış kara bir kare gibi.

“Félix, sen gidip kapatıversen?” diyor Madam Lepic, üç çocuğundan en büyüğüne.

“İşim gücüm yok da tavuklarla mı uğraşacağım?” diyor Félix, soluk benizli, miskin ve ödleğ bir çocuk o.

“Ya sen Ernestine?”

“Yok anne! Ödüm kopar benim!”

Ağabey Félix ile Abla Ernestine neredeyse başlarını bile kaldırmadan yanıtlıyorlar. Dirseklerini masaya dayamış, alın altına vermiş, büyük bir ilgiyle okumaya dalmışlar.

“Aman Tanrım, ne kadar aptalım!” diyor Madam Le-

pic. “Nasıl da aklıma gelmedi? Havuçkafa, koş, tavukları kapat!”

En küçüğüne bu sevgi dolu lakabı takmış çünkü onun saçları kızıl, teni de çilli. Masanın altında kendince oyalanmakta olan Havuçkafa dikeliyor ve ürkekçe konuşuyor:

“Ama anne, ben de korkuyorum.”

“Ne demek korkuyorum?” diye yanıtlıyor Madam Lepic. “Senin gibi koskoca çocuk! Güleyim bari. Haydi, çabuk ol lütfen!”

“Biz onu bilmez miyiz, ne aslan yüreklidir o,” diyor ablası Ernestine.

“O hiçbir şeyden, hiç kimseden korkmaz,” diyor ağabeyi Félix.

Bu iltifatlar Havuçkafa'nın gururunu okşuyor ve böylesi övgülere layık olamamanın utancıyla kendi tabansızlığıyla mücadeleye giriyor. Annesi de onu tam anlamıyla yüreklendirmek için beş kardeşi gösteriyor.

“Bari ışık tutun bana,” diyor Havuçkafa.

Madam Lepic omuzlarını silkiyor. Félix hor görür bir edayla gülümsüyor. Bir tek Ernestine insafa geliyor da bir mum alarak kardeşine koridorun sonuna dek eşlik ediyor.

“Seni bekleyeceğim,” diyor ona.

Ancak hemencecik dehşete kapılıp kaçiveriyor çünkü güçlü bir rüzgâr, mumun ışığını titretip söndürüyor.

Havuçkafa kalçalarını sıkmış, ayakları yere çakılı, karanlıkta titremeye başlıyor. Karanlık öyle koyu ki kör olduğunu sanıyor. Ara ara vuran sert yel, buz tutmuş bir çarşaf gibi onu sarmalayıp savuracak oluyor. Yoksa parmaklarına, yanaklarına tilkiler hatta kurtlar mı üfürüyor? En iyisi baş önde, karanlığı delerek dosdoğru tavuklara doğru seyirtmek. El yordamıyla kapının mandalını bulup kavırıyor. Adımlarının sesinden ürken tavuklar tü-

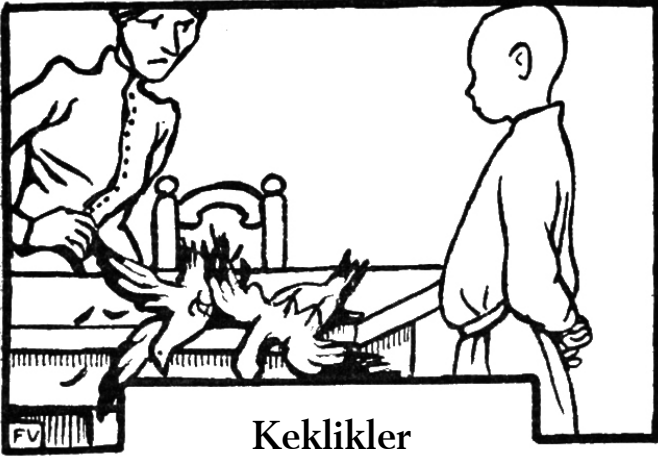
neklerinde gıdaklayarak hareketleniyor. Havuçkafa sesleniyor onlara:

“Kesin sesinizi yahu, benim!”

Kapıyı kapatıyor ve adeta kolları, bacakları kanatlanarak, uçarcasına geri kaçıyor. Gururla ve nefes nefese ışığın ve sıcaklığın olduğu yere döndüğünde sanki üzerindeki yağmurdan, çamurdan ağırlaşmış paçavraları yeni ve tiril tiril giysilerle değişmiş gibi oluyor. Dimdik durup kıvançla gülümseyerek kutlamaları bekliyor ve tehlikeyi savuşturmuş olmakla ebeveynlerinin yüzünde yaşamış oldukları kaygının izini arıyor.

Ne var ki Ağabey Félix ile Abla Ernestine sakince okumayı sürdürüyor ve Madam Lepic gayet doğal bir sesle ona şöyle diyor:

“Artık her akşam sen gider kapatırsın Havuçkafa.”

Keklikler

Mösyö Lepic av çantasını her zamanki gibi masanın üzerine boşaltıyor. İki keklik çıkıyor içinden. Ağabey Félix onları duvara asılı arduvaz yazı tahtasına kaydediyor. Onun işi bu. Her çocuğun işi belli. Abla Ernestine de avlanan hayvanın tüyleri yoluyor. Havuçkafa ise bilhassa yaralı olanların işini bitirmekle görevlidir. Bu ayrıcalığı yüreğinin o meşhur katılığına borçlu.

İki keklik çırpınıyor, boyunlarını oynatıyorlar.

MADAM LEPIC

Öldürmek için ne bekliyorsun?

HAVUÇKAFA

Anne, artık tahtaya yazma işine ben geçsem.

MADAM LEPIC

Tahtaya boyun yetişmez senin.

HAVUÇKAFA

Öyleyse tüyleri ben yolsam.

MADAM LEPIC

O iş erkeklere göre değil.

Havuçkafa iki keklığı eline alıyor. Bu işin nasıl yapılacağını tatlılıkla anlatıyorlar ona: “Şurasından sıkacaksın, biliyorsun, boyunlarından, tüyelerinin tersine.”

Her biri bir elinde, ellerini arkaya götürüp işe koyuluyor.

MÖSYÖ LEPIC

Oha, ikisi birden ha!

HAVUÇKAFA

Daha hızlı halletmek için.

MADAM LEPIC

Yufka yürekli numarası yapma, senin de için gidiyor.

Keklikler kendilerini savunmaya çalışıyor, kıvranıyor, kanat çırparak tüyelerini etrafa saçıyorlar. Asla ölmek istemezlerdi. Bir arkadaşını tek eliyle boğmak bile daha kolay olurdu. Hareket etmelerini engellemek için keklikleri iki dizinin arasına kısıtıyor ve kızarıp bozarak, kâh rengi atıp kan ter içinde kalarak ve görmemek için başını yukarıda tutarak sıktıkça sıkıyor.

Hayvanlar direniyor. En sonunda hiddete kapılarak ayaklarından tuttuğu gibi başlarını pabucunun burnuna çarpıyor.

“Amanın! Cani! Cellat!” diye bağırıyor Ağabey Félix ile Abla Ernestine.

“Gerçekten ustası olmuş bu işin,” diyor Madam Lepic. “Zavallı hayvanlar! Asla onların yerinde olmak, bu caninin pençesine düşmek istemezdim.”

Mösyö Lepic kırk yıllık avcı olduğu halde fenalaşarak dışarı çıkıyor.

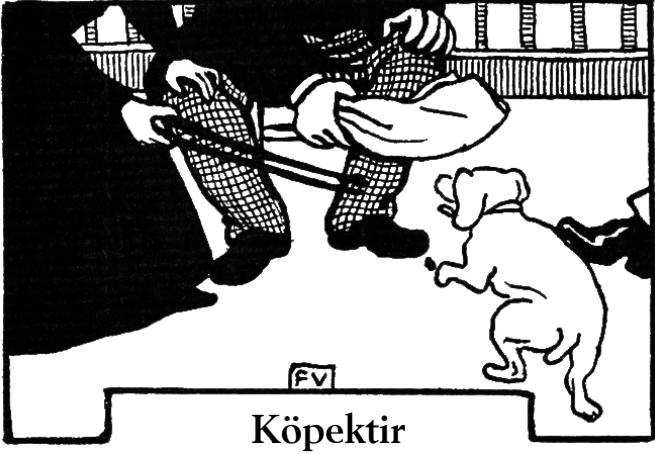
“İşte!” diyor Havuçkafa, ölü keklikleri masanın üzerine atarak.

Madam Lepic onları eviriyor çeviriyor. Kırılmış küçük kafataslarından akan kanla birlikte beyinleri de bir miktar dışarı sızmış.

“Başlarını koparmak lazım,” diyor Madam Lepic, “berbat olmuş, değil mi?”

Ağabey Félix yanıtlıyor:

“Öncekiler kadar iyi beceremediği doğru.”

Mösyö Lepic ve Abla Ernestine lambanın altında dirseklerini dayamış, biri gazete, diğeri okulun ödül olarak verdiği kitabını okuyor; Madam Lepic örgü örüyor, Ağabey Félix ateşin karşısında bacaklarını ısıtıyor, Havuçkafa da yerde, bir şeyler hatırlıyor.

Paspasın altında uyuyan Pyramus'tan bir anda boğuk bir hırıltı yükseliyor.

"Şşşt!" ediyor Mösyö Lepic.

Pyramus daha güçlü hırılıyor.

"Aptal hayvan!" diyor Madam Lepic.

Ama Pyramus aniden öyle bir havlıyor ki hepsi yerinden sıçırıyor. Madam Lepic elini kalbine götürüyor. Mösyö Lepic dişlerini sıkarak köpeğe ters ters bakıyor. Ağabey Félix küfür savuruyor ve çok geçmeden kimse birbirini duyamaz oluyor.

"Sussana, pis köpek! Kes sesini, serseri!"

Pyramus daha da azıyor. Madam Lepic hayvana şa-

“Victor Hugo ve niceleri çocuğu hep bir melek olarak gördüler. Asıl onda şeytani ve gaddar olanı görmemiz gerekir. Çocuğa dair yazılanlar da ancak bu bakış açısıyla yenilenebilir. Çocuğun küçük bir hayvan olması kaçınılmazdır.” Jules Renard, 1894’te yayımlanan *Havučkafa*’yla edebiyatta masum çocukluk ve kutsal annelik temsiliyle ilgili kalıpları yıkmayı amaçladığını bu sözlerle duyuruyordu. Gerçekten de yetişkinlerin ikiye bölünmüşlüğüne ve sahtekârlığına karşı, eşit olmayan koşullarda mücadeleye girişen çocuğu, çığır açan bir gerçekçilik ve incelikle yansıtan bu roman, yazarına ânında büyük bir ün kazandırdı ve Fransız edebiyatının en güçlü ve çarpıcı tanıklıklarından biri olarak klasikleşti. Onlarca dile çevrilerek tüm dünyada yankı uyandıran *Havučkafa*, tiyatro, sinema, TV dizisi, animasyon ve opera uyarlamalarıyla güncelliğini koruyor.

Taşra zengini Lepic ailesinin en küçük oğlu Havučkafa, kızıl saçları, çilli yüzü ve geniş hayal gücüyle sevimli ve zeki bir çocuktur ancak annesinden sevgi göremez. Ağabeyi tembel, ablası sinsî, babası da genellikle ilgisiz olunca ailenin günah keçisine dönüşen Havučkafa, çareyi yaramazlık ve kurnazlıkta bulur. Dönemin sert disiplin anlayışıyla da perçinlenen bu sevgisiz ortamda pes etmez, küçük yaşına rağmen yüksek kavrayışı ve derin sezzisiyle ayakta kalmayı hatta isyan etmeyi başarır.

“Annemin ve karımın tutumları beni bu kitabı yazmaya itti,” diyen Jules Renard’ın kendi çocukluğundan esinlenen *Havučkafa* son derece acıklı olabilecek bir öyküyü güçlü bir mizahla dengeleyebilen, hem kederli hem de rahatsız edici olmayı başaran, derin bir roman.

“Böyle bir yapıtı okuyan, bir daha unutamaz.”

Robert Sabatier

#dünyaklasikleri #fransızklasikleri #çocukluk #travma #anne #kutsalanne

Kapak resmi: Félix Vallotton

 can

 canyayinlari.com | f | s | t canyayinlari

roman

ISSN 176-175-07-5400-9

9 789750 756009